

**Universitatea Babeş–Bolyai, Cluj–Napoca**  
**Facultatea de Istorie si Filosofie, Catedra de Istoria Artei**  
**Anul universitar: 2008-2009**  
**Semestrul: 6**

**I. Informații generale despre curs**

**Titlul disciplinei: Istoria artei europene în evul mediu timpuriu**

**Codul: HRR3208**

**Numărul de credite: 6**

**Locul de desfășurare: în funcție de orar**

**Programarea în orar a activităților: în funcție de orar**

**II. Informații despre titularul de curs, seminar**

**Gheorghe Mândrescu, conferențiar doctor**

**Adresa e-mail: [Istituto.Italo-Rumeno@hotmail.com](mailto:Istituto.Italo-Rumeno@hotmail.com), telefon 0744343391**

**Ore de audiență:**

**III. Descrierea disciplinei:**

A studia arta europeană a primului mileniu de după Hristos, după mai bine de un secol de analize și sinteze, uneori dominate de « prioritățile » impuse de epoca națiunilor sau de pretențiile imperiale moderne, înseamnă astăzi, în vremurile exploziei informaționale, o reconsiderare amplă a universului născut atunci și în care ideile aduse de creștinism au modelat în mod decisiv imaginarul, creând acea claviatură de comparat fără de care, cum spunea Marc Bloch, nu există o cunoștință valabilă. Azi, fără constrângeri politice și ideologice, fără delimitări « strategice », ne întoarcem spre cunoașterea profundă a unui unic tezaur patrimonial european. Primul mileniu artistic este indiscutabil continuat de al doilea, se relevă a nu fi « întunecat ». Importanța creației artistice din prima parte a acestor două mii de ani ai Europei creștine nu este de mai mică importanță acum când unii văd profunzimea rădăcinilor eventual în secolele lansării epocii moderne. Artă în ansamblul ei este mai prezentă ca oricând grație internetului, televiziunii și ușurinței cu care se călătorește.. Fără mare efort, trecând peste manipulări, europeanul și alții redescoperă particularitățile orizontului lumii sale, a unei civilizații atât de admirată la scară globală.

**IV. Bibliografia obligatorie:**

Richard Brilliant, *Arta romană de la Republică la Constantin*, Editura Meridiane, București, 1979, (BCU)

Carlo Bertelli Giuliano Briganti, Antonio Giuliano, *Storia dell'arte italiana*, vol. I, Electa / Bruno Mondadori, Milano, 1990 ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu – se împrumută.)

André Grabar, *Bisanzio*, Casa Editrice Il Saggiatore, Milano 1964.  
( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu – se împrumută.)

Erich Kubach, Peter Bloch, *Forme e immagini dopo il Mille*, Casa Editrice Il Saggiatore, Milano 1966. ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu – se împrumută.)

L. Grodecki, F. Mutherich, J. Taralou, F. Wormald, *Il secolo dell'anno Mille*, Rizzoli Editore, Milano 1974 ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu – se împrumută.)

Henri Pirenne, *Mahomed și Carol cel Mare*, Editura Meridiane, București, 1996, ( Biblioteca Facultății de Istorie , str. Napoca)

Elie Faure, *Istoria artei- arta medievală*, Editura Meridiane, București, 1970 ( BCU, Universitatea de Artă și Design)

Pierre Francastel, *Realitatea figurativă*, Editura Meridiane, București, 1972 (BCU, Universitatea de Artă și Design)

E. H. Gombrich, *O istorie a artei*, Editura Meridiane, București 1975.  
(BCU, Universitatea de Artă și Design)

H. W. Janson, *Histoire de l'art, Panorama des Arts Plastiques des origines a nos jours*, Edition Aimery Somogy, Paris 1964 (Biblioteca Muzeului de Artă Cluj)

Virgil Vătășianu, *Istoria artei europene*, vol. I, Editura Didactică și Pedagogică, București , 1967

Wilfried Koch, *Dizionario degli stili architettonici*, Sugar & Co Edizioni, Milano 1986. ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu – se împrumută.)

Johannes Duft, *Der Karolingische Klosterplan in der Stiftsbibliothek St. Gallen*, Verlag E. Lopfe –Benz AG, Rorschach, Elveția, 1998 ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu – se împrumută.)

Francesco Abbate, (riduzione a cura di) *Storia Universale dell'arte. Il Romanico in Francia, Inghilterra e Spagna*, vol. 10 ; *Il Romanico in Germania e in Italia*, vol. 11, Fratelli Fabbri Editori, Milano 1966 ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu - se împrumută).

## **V. Materiale folosite în cadrul procesului educațional specific disciplinei:**

Calculatoare, proiector CD, aparate foto digitale. .

## **VI. Planificarea /Calendarul întâlnirilor:**

1. Curs introductiv. Importanța studierii istoriei artei europene în evul mediu timpuriu. Evoluția studiului în ultimele secole și deschiderile actuale în cadrul Uniunii Europene

Bibliografie: Marc Bloch, *op.cit.*, pp. 24-50, 83-109, 146-166; Virgil Vătășianu, *op.cit.* pp. 7-35; Elie Faure, *op. cit.*, pp. 11-47.; Gheorghe Mândrescu, *Studii și articole de Istoria Artei*, Accent, Cluj-Napoca 2003, pp. 113-123.

2. Importanța moștenirii romane în transferul spre arta paleocreștină. Arhitectură, pictură, sculptură.

Bibliografie: Richard Brilliant, *op. cit.*, passim; *Capolavori nei secoli, enciclopedia di tutte le arti- di tutti i popoli – in tutti i tempi*, Fratelli Fabbri editori, Milano 1962, pp. 107-114, 129. H. W. Janson, *op. cit.*, pp. 130-143, 150-153.

3. Artă paleocreștină. I Paralelă între evoluția social-politică a Europei și existența creștinismului. Direcțiile dezvoltării artei creștine

Bibliografie: Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp. 11-15; H.W Janson, *op. cit.*, pp. 157-166; Carlo Bertelli, *op. cit.*, pp. 288-294.

4. Artă paleocreștină II. Primele cimitire creștine-catacombe. Teme specifice începuturilor în pictură, sculptură, arhitectură.

Bibliografie: H.W.Janson, *op. cit.*, pp. 160 – 168 ; Carlo Bertelli, *op. cit.*, 284 - 300 ; Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp. 16 – 33.

5. Arta bizantină. Arhitectura I. Bazilica creștină. Contribuția elementului oriental.

Bibliografie: Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp.35 – 58; Carlo Bertelli *op. cit.*, pp. 276-

277, 304 – 308, 310 – 312 ; Wilfried Koch, *op. cit.*, pp. 15 – 16.

6. Arta bizantină. Arhitectura II. Succesul calotei. Justinian și prima epocă de aur a artei bizantine.

Bibliografie: Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp.54 – 66, 85 – 87; H. W. Janson *op. cit.*, pp.169 -172 ; Carlo Bertelli, *op. cit.*, pp.315 -317; Wilfried Koch, *op.cit.*, pp. 15 – 16

7. Arta bizantină. Sculptură, pictură, mozaic, miniatură, arte aplicate.

Bibliografie: Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp.67 – 105, 140 – 167; H. W. Janson, *op. cit.*, pp. 170 – 171; Carlo Bertelli *op. cit.*, pp. 312 – 314 , 317 – 331.

8. Moștenirea bizantină și începuturile artei medievale italiene.

Bibliografie: Carlo Bertelli, *op. cit.*, pp.406 – 412; Jean Rudel , *La peinture italienne*, Presses Universitaires de France, Paris 1987, pp. 13 – 19.

9. Arta în epoca merovingiană ( 481 – 751 ). Arta în primele comunități monastice.

Bibliografie: Giulia Barone, *Cristianesimo e monachesimo*, în *Storia e dossier*, an II nr. 6, aprilie 1987, p. 5, pp. 7 – 45; Carlo Bertelli, *op. cit.*, pp. 332 – 336; Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp. 109 – 115 , 137 – 140; Johannes Duft, *op. cit.*, pp. 7 – 29.

10. Arta în Renașterea carolingiană ( 751 – 888 ). Arhitectură, sculptură, pictură, mozaic, prelucrarea osului și metalelor.

Bibliografie: Virgil Vătășianu. *op. cit.*, pp. 116 – 147; Carlo Bertelli, *op. cit.*, pp. 337 – 341 ; Wilfried Koch, *op. cit.*, pp. 17 – 22.

11. Evoluția artistică europeană la sfârșitul primului mileniu. A doua epocă de aur a artei bizantine. Iconoclaști – iconoduli. Nașterea Veneției. Implicațiile artei Islamului.

Bibliografie: Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp.153 – 167 ,168 – 179, 183 - 198; Carlo Bertelli, *op. cit.* pp. 372 – 375; 398 – 399; Andre Grabar, *op. cit.*, pp. 35 – 45, 47 – 49; Jean Rudel, *op. cit.*, pp. 25 – 30 ; Terisio Pignati, *Guides Culturels du monde*, Venise, Edition Albin Michel, Paris 1971. pp. 9 – 27.

12. Arhitectura romanică. Evoluția în spațiul delimitat de Rin – Loire - Duero. Evoluția în Anglia.

Bibliografie: Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp. 251-291; Carlo Bertelli, *op. cit.*, vol. 1, pp. 358 - 370 ; Louise Grodecki, *op.cit.*, pp. 3 – 83.; *Storia Universale dell'arte. Il Romanico in Francia, Inghilterra e Spagna*, a cura di Francesco Abbate, *op. cit.* pp. 7-128, 144 – 153.

13. Arhitectura romanică între Alpi și Mediterana

Bibliografie: Erich Kubach, *op. cit.*, pp. 139 – 164; Virgil Vătășianu, *op. cit.*, pp. 255 – 257, 259 – 260, 285-288, 290-291, 304-305, 312-317; Carlo Bertelli, *op.cit.*, vol. 1, pp. 355 – 357, 363 – 399; E. H. Gombrich, *op. cit.*, pp. 57 – 59; *Storia Universale dell'arte. Il Romanico in Germania e in Italia*, a cura di Francesco Abbate, *op. cit.*, pp. 31 – 152.

#### 14. Artele figurative în Romanic

Bibliografie: Erich Kubach, *op. cit.*, pp. 193 – 311; Virgil Vătășianu, *op. cit.*, vol. 1, pp. 294 - 333; Carlo Bertelli, *op. cit.*, vol.1, pp. 400 - 415; Louise Grodecki, *op. cit.*, pp. 87 – 392

#### **VII. Modul de evaluare și detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:**

Vizite la monumente și muzee cu teme susținute de către studenți. Se vor elabora lucrări cu teme alese din cadrul cursurilor. Accentul se va pune pe cunoașterea și folosirea bibliografiei, pe maniera de folosire a aparatului critic. Superficialitatea în elaborarea lucrărilor și neașteptata răspândire a plagiatului impune urmărirea strictă a acestor aspecte care vor conta ca și criteriile în aprecierea candidatului. În final examen oral cu susținerea unui subiect pe bilet și recunoașterea unor imagini.

#### **VIII. Bibliografia opțională:**

Capolavori nei secoli, enciclopedia di tutte le arti – di tutti i popoli - in tutti i tempi, vol. 2, Fratelli Fabbri Editori, Milano 1962 (Biblioteca Universității de Artă și Design Cluj)

Jeran Rudel, La peinture italienne, Presses Universitaires de France, Paris 1987 ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu- se împrumută).

Giulia Barone, Cristianesimo e monachesimo, în Storia e Dossier, an II, nr. 6, aprilie 1987 ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu – se împrumută)

Terisio Pignati, Guides Culturelles du Monde, Venice, Edition Albin Michel, Paris 1971 ( Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu - se împrumută)

Luigi Salvatorelli – Sommario della Storia d'Italia, Torino 1974 (Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu - se împrumută)

Gheorghe Mândrescu, Studii și articole de Istoria Artei, Accent, Cluj-Napoca 2003 ( Biblioteca Facultății de Istorie, str. Napoca.)

Ovidiu Drâmba, Istoria culturii și civilizației, Editura, Științifică și Enciclopedică, vol II, București 1987, ( BCU)

Von Hans – Joachim Mrusek, Deutsche Baukunst Romanik, veb E. A.Seemann Buch – und Kunstverlag, Leipzig 1972. (Biblioteca personală Gheorghe Mândrescu – se împrumută)

Se recomandă și folosirea bibliografiei de pe Internet cu indicarea exactă a autorului, titlului și site-ului

25 mai 2007

Conf.dr.Gheorghe Mândrescu

